

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē niḡamāntamahādēśikāya namaḥ
ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya

maharṣi vēdavyāsapraṇītaṃ śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam
॥ tr̥tīyaskandhē prathamō'dhyāyaḥ ॥

This document has been prepared by
Sunder Kidāmbi
with the blessings of
śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan
His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya
śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam
॥ tṛtīyaskandhē prathamō'dhyāyaḥ ॥

śrīśuka uvāca

ēvamētatpurā prṣṭō maitrēyō bhagavān kila |
kṣattrā vanam praviṣṭēna tyaktvā svagrhamṛddhimat || 1 ||

yadvā ayam mantrakṛdvō bhagavānakhilēśvaraḥ |
pauravēndragṛham hitvā pravivēśātmasātkṛtam || 2 ||

rājōvāca

kutra kṣatturbhagavatā maitrēyēṇāsa saṅgamaḥ |
kadā vā saha saṁvāda ētadvarṇaya naḥ prabhō || 3 ||

na hyalpārthodayastasya vidurasyāmalātmanaḥ |
tasmin varīyasi praśnaḥ sādhu vādōpabṛṁhitaḥ || 4 ||

sūta uvāca

sa ēvamṛṣivaryō'yaṁ prṣṭō rājñā parīkṣitā |
pratyāha taṁ subahuvitprītātmā śrūyatāmiti || 5 ||

śrīśuka uvāca

yadā tu rājā svasutānasādhūn
puṣṇannadharmēṇa vinaṣṭadṛṣṭiḥ |

bhrāturyaviṣṭhasya sutān vibandhūn
pravēśya lākṣābhavanē dadāha || 6 ||

yadā sabhāyāṃ kurudēvadēvyāḥ
kēśābhimarśaṃ sutakarma garhyam |
na vārayāmāsa nṛpaḥ snuṣāyāḥ
svāsrairharantyāḥ kucakuṅkumāni || 7 ||

dyūtē tvadharmēṇa jitasya sādhoḥ
satyāvalambasya vanāgatasya |
na yācatō'dātsamayēna dāyaṃ
tamō juṣāṇō yadajātaśatrōḥ || 8 ||

yadā ca pārthaprahitaḥ sabhāyāṃ
jagadgururyāni jagāda kṛṣṇaḥ |
na tāni puṃsāmamṛtāyanāni
rājōru mēnē kṣatapuṇyalēśaḥ || 9 ||

yadōpahūtō bhavanam praviṣṭō
mantrāya prṣṭaḥ kila pūrvajēna |
athāha tanmantradṛśāṃ varīyān
yanmantriṇō vaidurikaṃ vadanti || 10 ||

ajātaśatrōḥ pratiyaccha dāyaṃ
titikṣatō durviśahaṃ tavāgaḥ |
sahānujō yatra vṛkōdarāhiḥ
śvasan ruṣā yattvamalaṃ bibhēṣi || 11 ||

pārthāṃstu dēvō bhagavān mukundō
grhītavān sa kṣitidēvadēvaḥ |

āstē svapuryāṃ yadudēvadēvō
vinirjitāśēṣanṛdēvadēvaḥ || 12 ||

sa ēṣa dōṣaḥ puruṣadvidāstē
gṛhān praviṣṭō yamapatyamatyā |
puṣṇāsi kṛṣṇādvimukhō gataśrī -
styajāśvaśaivam kulakauśalāya || 13 ||

ityūcivāṃstatra suyōdhanēna
pravṛddhakōpasphuritādharēna |
asatkṛtaḥ satsprhaṇīyaśīlaḥ
kṣattā sakarṇānujasaubalēna || 14 ||

ka ēnamatrōpajuhāva jihmaṃ
dāsyāḥ sutam yadbalinaiva puṣṭaḥ |
tasmin pratīpaḥ parakṛtya āstē
nirvāsyatāmāśu purācchvasānaḥ || 15 ||

sa itthamatyulbaṇakarṇabāṇai -
rbhrātuḥ purō marmasu tāḍitō'pi |
svayaṃ dhanurdvāri nidhāya māyāṃ
gatavyathō'yādurumānayanāḥ || 16 ||

sa nirgataḥ kauravapuṇyalabdhō
gajāhvayāttīrthapadaḥ padāni |
anvākramatpuṇyacikīrṣayōrvyāṃ
svadhiṣṭhitō yāni sahasramūrtiḥ || 17 ||

purēṣu puṇyōpavanādrikuñjē -
ṣvapaṅkatōyēṣu saritsaraḥsu |

anantaliṅgaiḥ samalaṅkṛtēṣu
cacāra tīrthāyatanēṣvananyaḥ || 18 ||

gāṃ paryātanmēdhyaviviktavṛttiḥ
sadā'plutō'dhaḥśayanō'vadhūtaḥ |
alakṣitaḥ svairavadhūtavēṣō
vratāni cērē haritōṣaṇāni || 19 ||

itthaṃ vrajan bhāratamēva varṣaṃ
kālēna yāvadgatavān prabhāsam |
tāvaccasāsa kṣitimēkacakrā -
mēkātapatrāmajitēna pārthaḥ || 20 ||

tatrātha śuśrāva suhr̥dvinaṣṭim
vanam yathā vēṇujavahnisaṃśrayam |
saṃspardhayā dagdhamathānuśōcan
sarasvatim̐ pratyagiyāya tūṣṇim || 21 ||

tasyāṃ tritasyōśanasō manōśca
pṛthōrathāgnērasitasya vāyōḥ |
tīrthaṃ sudāsasya gavāṃ guhasya
yacchrāddhadēvasya sa āsiṣēvē || 22 ||

anyāni cēha dvijadēvadēvaiḥ
kṛtāni nānāyatanāni viṣṇōḥ |
pratyaṅgamukhyāṅkitamandirāṇi
yaddarśanātkṛṣṇamanusmaranti || 23 ||

tatastvativraja surāṣṭramṛddhaṃ
sauvīramatsyān kurujāṅgalāṃśca |

kālēna tāvadyamunāmupētya
tatrōddhavaṃ bhāgavataṃ dadarśa || 24 ||

sa vāsudēvānucaraṃ praśāntaṃ
bṛhaspatēḥ prāk tanayaṃ pratītam |
āliṅgya gāḍhaṃ praṇayēna bhadraṃ
svānāmapṛcchadbhagavatprajānām || 25 ||

kaccitpurāṇau puruṣau svanābhya -
pādmānuvṛttyēha kilāvatīrṇau |
āsāta urvyāḥ kuśalaṃ vidhāya
kṛtakṣaṇau kuśalaṃ śūragēhē || 26 ||

kaccitkurūṇāṃ paramaḥ suhṛnnō
bhāmaḥ sa āstē sukhamāṅga śauriḥ |
yō vai svasṛṇāṃ pītrvaddadāti
varān vadānyō varatarpaṇēna || 27 ||

kaccidvarūthādhīpatiryadūnāṃ
pradyumna āstē sukhamāṅga vīraḥ |
yaṃ rukmiṇī bhagavatō'bhilēbhē
ārādhya viprān smaramādisargē || 28 ||

kaccitsukhaṃ sātvatavṛṣṇibhōja -
dāśārhaḥ kāṇāmādhipaḥ sa āstē |
yamabhyāṣiṅcacchatapatranētrō
nṛpāsanāśāṃ parihṛtya dūrāt || 29 ||

kacciddharēḥ saumya sutaḥ sadṛkṣa
āstē'graṇī rathināṃ sādhu sāmbaḥ |

asūta yaṃ jāmbavatī vratāḍhyā
dēvaṃ guhaṃ yō'mbikayā dhṛtō'grē || 30 ||

kṣēmaṃ sa kaccidyuyudhāna āstē
yaḥ phālgunāllabdhadhanūrahasyaḥ |
lēbhē'ñjasādhōkṣajasēvayaiva
gatiṃ tadīyāṃ yatibhirdurāpām || 31 ||

kaccid budhaḥ svastyanamīva āstē
śvaphalkaputrō bhagavatprapannaḥ |
yaḥ kṛṣṇapādāṅkitamārgapāṃsu -
śvacēṣṭata prēmavibhinnadhairyaḥ || 32 ||

kaccicchivaṃ dēvakabhōjaputryā
viṣṇuprajāyā iva dēvamātuḥ |
yā vai svagarbhēṇa dadhāra dēvaṃ
trayī yathā yajñavitānamartham || 33 ||

apisvidāstē bhagavān sukhaṃ vō
yaḥ sātvatāṃ kāmādughō'niruddhaḥ |
yamāmananti sma ha śabdayōniṃ
manōmayam sattvaturīyatattvam || 34 ||

apisvidanyē ca nijātmadaiva -
mananyavṛttyā samanuvratā yē |
hṛdīkasatyātmajacārudēṣṇa -
gadādayaḥ svasti caranti saumya || 35 ||

api svadōrbhyāṃ vijayācyutābhyāṃ
dharmēṇa dharmāḥ paripāti sētum |

dur्यōdhanō'tapyata yatsabhāyām
sāmrājyalakṣmyā vijayānuvṛttyā || 36 ||

kiṃ vā kṛtāghēṣvaghamaatyamarṣī
bhīmō'hivaddīrghatamaṃ vyamuñcat |
yasyāṅghripātaṃ raṇabhūrna sēhē
mārgaṃ gadāyāscaratō vicitram || 37 ||

kaccidyaśōdhā rathayūthapānām
gāṇḍīvadhanvōparatārīrāstē |
alakṣitō yaccharakūṭagūdhō
māyākirātō giriśastutōṣa || 38 ||

yamāvutasvittanayau prthāyāḥ
pārthairvṛtau pakṣmabhirakṣiṇīva |
rēmāta uddāya mṛdhē svarikthaṃ
parātsuparṇāviva vajrivaktrāt || 39 ||

ahō prthāpi dhriyatē'rbhakārthē
rājarṣivaryēṇa vināpi tēna |
yastvēkavīrō'dhirathō vijigyē
dhanurdvitīyaḥ kakubhaścataśraḥ || 40 ||

saumyānuśōcē tamadhaḥpatantaṃ
bhrātrē parētāya vidudruhē yaḥ |
niryāpitō yēna suhṛtsvapuryā
ahaṃ svaputrān samanuvratēna || 41 ||

sō'haṃ harērmartyaviḍambanēna
dṛśō nṛṇām cālayatō vidhātuh |

nānyōpalakṣyaḥ padavīm prasādā -
ccarāmi paśyan gatavismayō'tra || 42 ||

nūnaṃ nṛpāṇāṃ trimadōtpathānāṃ
mahīm muhuścālayatām camūbhiḥ |
vadhātprapannārtijihīrṣayēśō -
'pyupaikṣatāghaṃ bhagavān kurūṇām || 43 ||

ajasya janmōtpathanāśanāya
karmāṇyakarturgrahaṇāya puṃsām |
nanvanyathā kō'rhati dēhayōgaṃ
parō guṇānāmuta karmatantram || 44 ||

tasya prapannākhilalōkapānā -
mavasthitānāmanuśāsanē svē |
arthāya jātasya yaduṣvajasya
vārtām sakhē kīrtaya tīrthakīrtēḥ || 45 ||

|| iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyāṃ saṃhitāyāṃ
tṛtīyaskandhē vidurōddhavaśaṃvādē prathamō'dhyāyaḥ ||